

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогічної та вікової психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і

навчальної роботи та рекрутації

проф. Зварилюк С. В.

Протокол № 2 від 18.10.2017 р.

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

**ПРОПЕДЕВТИКА ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ**

підготовки бакалавр

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

освітньо-професійна програма Психологія

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Пропедевтика психології розвитку та організації наукових досліджень в галузі» для студентів галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія освітньої програми Психологія.

Розробник:

Дмитріюк Н.С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Рецензент:

Мельник А.П. – кандидат психологічних наук, доцент, кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності

Програма вибіркової навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології протокол № 12 від 30.08.2017 р.

Завідувач кафедри (Гошовський Я. О.)

Програма вибіркової навчальної дисципліни

Схвалена науково-методичною комісією факультету психології та соціології

Протокол № 1 від 30.08.2017 р.

Голова науково-методичної

комісії факультету (Іванашко О. Є.)

Програма вибіркової навчальної дисципліни

схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 2 від 18 жовтня 2017 р.

© Дмитріюк Н.С. 2017 р

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання за планом 2017 р.
Кількість кредитів –6	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	за вибором
Модулів 2	Спеціальність 053 Психологія	Рік підготовки – 2
Змістових -3		Семестр – 3
ІНДЗ: немає		Лекції – 20 год.
Загальна кількість годин – 180 год.	Освітньо-професійна програма Психологія	Практичні – 24 год.
		Лабораторні - 28 год.
	Освітній ступінь – бакалавр	Самостійна робота– 100 год.
		Консультації – 8 год.
		Інд роб.-0
Форма контролю: <u>залік</u>		

Найменування показників	Галузь знань, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання на базі м/с
Кількість кредитів – 4	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	за вибором
Модулів 2	Спеціальність 053 Психологія	Рік підготовки – 2
Змістових -3		Семестр – 3
ІНДЗ: немає		Лекції – 20 год.
Загальна кількість годин – 120 год.	Освітня програма Психологія	Практичні – 24 год.
		Лабораторні - 18 год.
	Освітній ступінь – бакалавр	Самостійна робота– 48год.
		Консультації –10 год.
		Інд роб.-0
Форма контролю: <u>залік</u>		

Найменування показників	Галузь знань, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни заочна форма навчання на базі м/с
Кількість кредитів – 4	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	за вибором
Модулів 2	Спеціальність	Рік підготовки – 2
Змістових -3	053 Психологія	Семестр – 3
ІНДЗ:немає		Лекції – 8 год.
Загальна кількість годин – 120 год.	Освітня програма Психологія	Практичні – 6 год.
		Лабораторні - 6 год.
	Освітній ступінь – бакалавр	Самостійна робота– 86 год.
		Консультації –14год.
		Інд роб.-0
Форма контролю: <u>залік</u>		

Найменування показників	Галузь знань, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни заочна форма навчання .
Кількість кредитів – 6	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	за вибором
Модулів 2	Спеціальність	Рік підготовки – 3
Змістових -3	053 Психологія	Семестр – 6
ІНДЗ:немає		Лекції – 12 год.
Загальна кількість годин – 180 год.	Освітня програма Психологія	Практичні – 12 год.
		Лабораторні - 12 год.
	Освітній ступінь – бакалавр	Самостійна робота– 122 год.
		Консультації –22 год.
		Інд роб.-0
Форма контролю: <u>залік</u>		

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна є пропедевтичним курсом циклу професійної та практичної підготовки фахівця з психології а також є важливою для вивчення всіх наступних професійно-орієнтованих дисциплін (загальної, експериментальної, соціальної, вікової, педагогічної, практичної психології, психодіагностики тощо).

Метою викладання навчальної дисципліни «Пропедевтика психології розвитку та організації наукових досліджень в галузі» є формування наукових уявлень про процес

психічного розвитку, рушійні сили, закономірності, особливості розвитку психіки у різні вікові періоди та організації методології наукового пізнання.

Завданнями вивчення дисципліни «Пропедевтика психології розвитку та організації наукових досліджень в галузі» передбачено:

- ознайомлення студентів зі специфікою теоретичних питань психології розвитку в галузі, з особливостями різних теоретичних позицій у психології розвитку, боротьбу ідей та причин появи провідних актуальних концепцій розвитку у сучасній психологічній науці;

- розуміння та аналіз прийомів, засобів і методів пізнання за допомогою яких досягається отримання об'єктивних знань щодо особливостей та закономірностей розвитку психіки на різних вікових етапах;

- розвиток професійного мислення та сприяння вивченню методології наукового пізнання окремих теорій розвитку у віковому проміжку.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця вивчення дисципліни студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- розуміти основні теоретичні позиції у визначенні рушійних сил, механізмів розвитку психіки;
- оволодіють специфікою розвитку пізнавальних процесів, мотиваційної, емоційно-вольової сфер особистості;
- вирішувати типові задачі розвитку у когнітивному, особистісному, соціальному контекстах;
- володіти специфічними практичними засобами і методами наукового дослідження пропедевтики розвитку.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лекц.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1 Основні теоретичні проблеми та підходи в психології пропедевтики розвитку та організації наукових досліджень в галузі							
Тема №1. Розвиток як філософська категорія	16	4	1	1		10	
Тема №2. Категорія пропедевтики у психології розвитку	17	4	1	1	1	10	
Тема №3 Пропедевтика психології розвитку впродовж онтогенезу	17	3	2	1	1	10	
Разом за змістовим модулем 1	50	11	4	3	2	30	
Змістовий модуль 2. Основні теоретичні платформи детермінації психічного розвитку							
Тема №4. Біогенетичний підхід у розвитку психіки	19	2	4	2	1	10	
Тема №5. Психоаналітичний підхід розвитку психіки	18	2	4	2		10	
Тема №6 Соціогенетичний	20	2	5	2	1	10	

підхід розвитку психіки							
Разом за змістовим модулем 2	57	6	13	6	2	30	
Змістовий модуль 3. Сучасні концепції розвитку у зарубіжній та вітчизняній психології							
Тема №7. Проблеми пропедевтики психології розвитку у працях зарубіжних та вітчизняних психологів	17		2	4	1	10	
Тема №8. Концепція соціально-історичної обумовленості психіки	17	1	1	4	1	10	
Тема №9. Культурно-історична теорія розвитку психіки	16	1	1	4		10	
Тема №10. Діяльнісний підхід у розвитку (О.М.Леонт'єв). Психічний розвиток (Д.Б. Ельконін)	11		1	4	1	5	
Тема №11. Категорія розвитку в теоріях А.В. Петровського та П.Я. Гальперіна	12	1	2	3	1	5	
Разом за змістовим модулем 3	73	3	7	19	4	40	
Усього годин	180	20	24	28	8	100	

**Інформаційний обсяг дисципліни
для денної форми навчання на базі м/с**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лекц.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1 Основні теоретичні проблеми та підходи в психології пропедевтики розвитку та організації наукових досліджень в галузі							
Тема №1. Розвиток як філософська категорія	12	4	1	1	1	5	
Тема №2. Категорія пропедевтики у психології розвитку	12	4	1	1	1	5	
Тема №3 Пропедевтика психології розвитку впродовж онтогенезу	12	3	2	1	1	5	
Разом за змістовим модулем 1	36	11	4	3	3	15	
Змістовий модуль 2. Основні теоретичні платформи детермінації психічного розвитку.							
Тема №4. Біогенетичний підхід у розвитку психіки	14	2	4	2	1	5	
Тема №5. Психоаналітичний підхід розвитку психіки	13	2	4	2		5	

Тема №6 Соціогенетичний підхід розвитку психіки	15	2	5	2	1	5	
Разом за змістовим модулем 2	42	6	13	6	2	15	
Змістовий модуль 3. Сучасні концепції розвитку у зарубіжній та вітчизняній психології							
Тема №7. Проблеми пропедевтики психології розвитку у працях зарубіжних та вітчизняних психологів	9		2	2	1	4	
Тема №8. Концепція соціально-історичної обумовленості психіки	9	1	1	2	1	4	
Тема №9. Культурно-історична теорія розвитку психіки	9	1	1	2	1	4	
Тема №10. Діяльнісний підхід у розвитку (О.М.Леонт'єв). Психічний розвиток (Д.Б. Ельконін)	8		1	2	1	4	
Тема №11. Категорія розвитку в теоріях А.В. Петровського та П.Я. Гальперіна	7	1	2	1	1	2	
Разом за змістовим модулем 3	42	3	7	9	5	18	
Усього годин	120	20	24	18	10	48	

**Інформаційний обсяг дисципліни
для заочної форми навчання на базі м/с**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лекц.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1 Основні теоретичні проблеми та підходи в психології пропедевтики розвитку та організації наукових досліджень в галузі							
Тема №1. Розвиток як філософська категорія	7	1			1	5	
Тема №2. Категорія пропедевтики у психології розвитку	13	1		1	1	10	
Тема №3 Пропедевтика психології розвитку впродовж онтогенезу	13	1	1		1	10	
Разом за змістовим модулем 1	33	3	1	1	3	25	
Змістовий модуль 2. Основні теоретичні платформи детермінації психічного розвитку.							
Тема №4. Біогенетичний підхід у розвитку психіки	13	1		1	1	10	
Тема №5. Психоаналітичний	13	1	1		1	10	

підхід розвитку психіки							
Тема №6 Соціогенетичний підхід розвитку психіки	7	1			1	5	
Разом за змістовим модулем 2	33	3	1	1	3	25	
Змістовий модуль 3. Сучасні концепції розвитку у зарубіжній та вітчизняній психології							
Тема №7. Проблеми пропедевтики психології розвитку у працях зарубіжних та вітчизняних психологів	14		1	1	2	10	
Тема №8. Концепція соціально-історичної обумовленості психіки	8	1		1	1	5	
Тема №9. Культурно-історична теорія розвитку психіки	7		1		1	5	
Тема №10. Діяльнісний підхід у розвитку (О.М.Леонт'єв). Психічний розвиток (Д.Б. Ельконін)	15	1	1	1	2	10	
Тема №11. Категорія розвитку в теоріях А.В. Петровського та П.Я. Гальперіна	10		1	1	2	6	
Разом за змістовим модулем 3	54	2	4	4	8	36	
Усього годин	120	8	6	6	14	86	

**Інформаційний обсяг дисципліни
для заочної форми навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лекц.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1 Основні теоретичні проблеми та підходи в психології пропедевтики розвитку та організації наукових досліджень в галузі							
Тема №1. Розвиток як філософська категорія	15	1	1	1	2	11	
Тема №2. Категорія пропедевтики у психології розвитку	17	1	1	1	2	11	
Тема №3 Пропедевтика психології розвитку впродовж онтогенезу	16	1	1	2	2	11	
Разом за змістовим модулем 1	49	3	3	4	6	33	
Змістовий модуль 2. Основні теоретичні платформи детермінації психічного розвитку.							
Тема №4. Біогенетичний підхід у розвитку психіки	16	1	1	1	2	11	

Тема №5. Психоаналітичний підхід розвитку психіки	17	2	1	1	2	11	
Тема №6 Соціогенетичний підхід розвитку психіки	16	1	1	1	2	11	
Разом за змістовим модулем 2	49	4	3	3	6	33	
Змістовий модуль 3. Сучасні концепції розвитку у зарубіжній та вітчизняній психології							
Тема №7. Проблеми пропедевтики психології розвитку у працях зарубіжних та вітчизняних психологів	17	1	2	1	2	11	
Тема №8. Концепція соціально-історичної обумовленості психіки	16	1	1	1	2	11	
Тема №9. Культурно-історична теорія розвитку психіки	17	1	1	1	2	12	
Тема №10. Діяльнісний підхід у розвитку (О.М.Леонт'єв). Психічний розвиток (Д.Б. Ельконін)	16	1	1	1	2	11	
Тема №11. Категорія розвитку в теоріях А.В. Петровського та П.Я. Гальперіна	16	1	1	1	2	11	
Разом за змістовим модулем 3	82	5	6	5	10	56	
Усього годин	180	12	12	12	22	122	

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Як слід розуміти поняття «розвиток»? В чому полягає принципова відмінність процесу розвитку від інших психічних змін? Наведіть приклади, враховуючи специфіку психічного розвитку людини.
2. У чому полягає специфіка соціальної ситуації розвитку дитини раннього віку?
3. Назвіть основні чинники психічного розвитку людини. Покажіть їх роль і місце у психічному розвитку дитини.
4. Наведіть модель психічної структури особистості та стадії психосексуального розвитку за З. Фройдом.
5. Охарактеризуйте роль біологічного фактору в розвитку психіки дитини.
6. В чому полягає сутність теорії «чистої дошки»?
7. Чим відрізняється пояснення джерел розвитку дитини представниками класичного біхевіоризму та авторами теорії соціального наuczіння?
8. Визначте роль соціального середовища в розвитку особистості дитини?
9. Роль заохочення та покарання у формуванні поведінки дитини (за Б.Скіннером).
10. За якими показниками розвитку оцінюється адаптованість дитини до шкільного навчання та які рівні адаптації можна виокремити?
11. Наведіть зовнішні та внутрішні умови психічного розвитку людини?
12. Охарактеризуйте стадії розвитку З. Фройдом.
13. Дайте визначення «віку» із психологічної точки зору?

14. Наведіть відомі вам кількісні та якісні зміни людської психіки? Поясніть відмінності між ними.
15. Які основні закони дитячого розвитку сформулював Л.С.Виготський?
16. Яким чином проявляється нерівномірність й гетерохронність психічного розвитку людини? Наведіть приклади.
17. Розкрийте зміст понять «розвиток», «формування», «становлення», «соціалізація», чинники, умови й рушійні сили розвитку особистості.
18. Що називають розвитком «автономного дитячого мовлення»? Які його основні ознаки й особливості вживання? Розкрийте небезпеки автономного мовлення дитини у ранньому віці.
19. Яким чином взаємопов'язані процеси розвитку, дозрівання і росту?
20. У чому полягає така закономірність розвитку психіки людини, як інтегрованість?
21. Охарактеризуйте стадії розвитку згідно теорії Ж.Піаже?
22. Розкрийте психосоціальну концепцію розвитку особистості Е. Еріксона та її головні поняття: «Его-ідентичність», «групова ідентичність», «криза ідентичності», систему стадій розвитку.
23. Розкрийте зміст категорії «розвиток вікових новоутворень»? Що розуміють під «центральною новоутворенням віку», «центральною лінією розвитку»?
24. Охарактеризуйте когнітивний розвиток дитини.
25. На основі яких критеріїв побудував періодизацію розвитку Л.С.Виготський?
26. Які критерії та показники використовують для характеристики психічного розвитку дитини (людини взагалі)?

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів за модулями

Поточний контроль (маx = 40 балів)														Модульний контроль (маx = 60балів)		Загальна кількість балів
Модуль I											Модуль II					
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль2					Змістовний модуль3				МКР 1	МКР2	
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	30	30	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14			
2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова Г. С. Возрастная психология / Г. С. Абрамова. -М.: Академ, проект, 2001. - 704 с.
2. Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых/ Б. Г. Ананьев.-М., 1973.
3. Балл Г. А. Концепция самоактуализации личности в гуманистической психологии / Г. А. Балл. - К.; Донецк, 1993. -32 с.
4. Бех І. Д. Виховання особистості: навч. метод, посіб. : У 2 кн. Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади /І. Д. Бех. - К.: Либідь, 2003. - 342 с.
5. Бех І. Д. Цінності як ядро особистості /І. Д. Бех // Цінності освіти і виховання / за заг. ред. О. В. Сухомлинської. -К., 1997.- С. 8-11.
6. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років : монографія / А. М. Богуш. - К.: Слово, 2004. -374 с.
7. Божович Л. И. Избранные психологические труды / Л. И.Божович ; под ред. Д. И. Фельдштейна. - М., 1995. -210 с.
8. Боришевский М. И. Психологические особенности самосознания подростков / М. И. Боришевский. - К., 1981.
9. Валлон А. Психическое развитие ребенка / А. Валлон. -СПб.: Питер, 2001.-208 с.
10. Вікова і педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін., - 2-е вид., допов. -К.: Каравела, 2009. - 400 с.
11. Вікова психологія / за ред. Г. С. Костюка. - К.: Рад. шк., 1976.-269 с.
12. Возрастная и педагогическая психология : хрестоматия : [учеб. пособие] для студ. высш. учеб. заведений / сост.: И. В. Дубровина, А. М. Прихожан, В. В. Зацепин. - 5-е изд., стер. - М. : Академия, 2008. - 368 с. - (Высшее профессиональное образование).
13. Возрастная и педагогическая психология / под ред. М. В. Гаме-зо. - М.: Просвещение, 2004. - 256 с.
14. Возрастная психология: детство, отрочество, юность : хрестоматия : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / сост.: В. С. Мухина, А. А. Хвостов. - 7-е изд., перераб. и испр. - М. : Академия, 2008. - 624 с. - (Высшее профессиональное образование).
15. Выготский Л. С. Кризис 3-х лет / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 368-375.
16. Выготский Л. С. Младенческий возраст / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 269-280.
17. Выготский Л. С. Проблема возраста / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1984. - Т. 4. - С. 244-256.
18. Выготский Л. С. Ранний возраст / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 340-367.
19. Выготский Л. С. Детская психология / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1984. - Т. 4. - С. 256.
20. Гамезо М. В. Возрастная психология: личность от молодости к старости: учеб. пособие / М. В. Гамезо, В. С. Герасимова и др. - М.: Пед. общество России : Изд. Дом "Ноосфера", 1999. - 272 с.
21. Гроф С. Человек перед лицом смерти : пер. с англ. / С. Гроф, Дж. Хэлифакс. - М. : Изд-во Трансперсонального ин-та, 1996.-246 с.
22. Дмитріюк Н.С. Пропедевтика психології розвитку: робоча програма вибіркової навчальної дисципліни. / Наталія Степанівна Дмитріюк. – Луцьк: СНУ імені Лесі Українки, 2016. – 25 с.
23. Дмитріюк Н.С. Пропедевтика психології розвитку: методичні матеріали до самостійної роботи / Наталія Степанівна Дмитріюк. – Луцьк: СНУ імені Лесі Українки, 2016 – 53 с.

24. Дарвиш О. Б. Возрастная психология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. 031000 "Педагогика и психология" / О. Б. Дарвиш ; под ред. В. Е. Клоско. - М. : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. - 264 с. - (Учебное пособие для вузов).
25. Заброцький М. М. Вікова психологія / М. М. Заброцький. -К.: МАУП, 1998.-89 с.
26. Запорожец А. В. Избранные труды : в 2 т. / А. В. Запорожец.-М., 1986.-320 с.
27. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. - К, 1989. - 608
28. Крэйг Г. Психология развития / Г. Крэйг. - СПб. : Питер, 2000. - 992 с.
29. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: монографія / В. У. Кузьменко. М.:НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2005. - 354 с.
30. Кулагина И. Ю. Возрастная психология. Развитие человека от рождения до поздней зрелости : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / И. Ю. Кулагина, В. Н. Колюцкий. - 2-е изд. - М.: ТЦ Сфера, 2009. - 464 с.
31. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія : (курс лекцій) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Кутішенко ; М-во освіти і науки України, Ін-т соц. робота та упр. НПУ ім. М. П. Драгоманова. - К. : Центр навч. л-ри, 2005. - 128 с.
32. Максименко С. Д. Генетическая психология : (методологическая рефлексия проблем развития в психологии) / СДМаксименко. - М.: Рефл.-бук; К.: Ваклер, 2000. - 320 с.
33. Максименко С. Д. Основи генетичної психології : навч. посіб. - К.: НПЦ "Перспектива", 1998. - 217 с.
34. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития : учеб. для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. "Педагогика и психология", "Социальная педагогика", "Педагогика" / В. С. Мухина. - 12-е изд., стер. - М. : Академия, 2009. - 638 с. - (Высшее образование).
35. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. для самост. роботи студ. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. - К. : Ака-демвидав, 2011. - 373 с.
36. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. - К. : Академвидав, 2008. - 432 с.
37. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка : пер. с фр. и англ. / Ж. Пиаже. - М. : Педагогика-Пресс, 1994. - 528 с.
38. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Поніманська. - К. : Академвидав, 2006. - 456 с.
39. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія / В.М.Поліщук. - Суми, 2007. - 330 с.
40. Савчин М. В. Вікова психологія / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - К. : Академвидав, 2006. - 360 с.
41. Феноменологія морального розвитку особистості : детермінація, механізми, генезис : монографія / під ред. Р. В. Павелківа, Н. В. Корчакової. - Рівне : Вол. обереги, 2009. - 368 с.
42. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини : навч. посіб. / О. П. Щотка ; Ніжин, держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин : РВВ НДПУ ім. М. Гоголя, 2001. - 194 с.
43. Эриксон Э. Идентичность: юность, кризис / Э. Эриксон. -М., 1996.- 344 с.
44. Scheie K. W. The impact of longitudinal studies on understanding development from young adulthood to old age / K. W. Schaie // International Journal of Behavioral Development - 2000 - № 24.-P. 267-275

Інтернет-ресурси:

- www.psi.webzone.ru – психологічний словник
- www.ppsy.ru – сайт Інституту психології та педагогіки (м. Москва)
- www.elib.org.ua – цифрова бібліотека України
- www.psylib.kiev.ua – психологічна бібліотека Київського фонду сприяння розвитку психологічної культури
- www.ncscho.org.ua – електронна енциклопедія психології

www.osvita.org.ua – освітній сайт
www.portalus.ru – всеросійська віртуальна енциклопедія
www.psy.rin.ru – психологія на сайті російської інформаційної мережі
www.humanities.edu.ru – російська освіта: система федеральних освітніх порталів
www.allbest.ru/union – союз освітніх сайтів
http://chitalka.info – студентська електронна бібліотека
http://ru.wikipedia.org – Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія (російська)
http://uk.wikipedia.org – Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія (українська)
www.ukrbook.net – сайт Книжкової палати України
www.lib.com.ua- електронна бібліотека
www.nbuv.gov.ua– Національна бібліотека України ім. Вернадського

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття «психічний розвиток».
2. Співвідношення понять «зростання», «розвиток», «дозрівання».
3. Парадокси психічного розвитку.
4. Характеристики психічного розвитку.
5. Поняття «психологічного віку». Структура віку.
6. Поняття про завдання розвитку у певному віковому періоді.
7. Соціальна ситуація розвитку. Провідна діяльність.
8. Розвиток вікових психологічних новоутворень. «Вікова криза». Динаміка вікової кризи.
9. Проблема методів дослідження психічного розвитку.
10. Констатуюча та формуюча стратегії дослідження у психічному розвитку..
11. Експеримент у психології розвитку, його види.
12. Метод формуючого експерименту у психології розвитку.
13. Психоаналітичні дослідження психічного розвитку. Однофакторні теорії.
14. Уявлення про психічний розвиток у роботах С. Холла (теорія рекапітуляції).
15. Уявлення про психічний розвиток у роботах Дж. Локка (теорія «чистої дошки»).
16. Розуміння значення у розвитку оточення (біхевіоризм).
17. Класичний психоаналіз (ортодоксальний).
18. Теорія та періодизація З. Фрейда. Етапи психосексуального розвитку.
19. Сучасні дослідження психічного розвитку у психоаналітичному напрямі. Роботи А. Фрейд, М. Кляйн, Ф. Дольто.
20. Теорія і періодизація Е. Еріксона (неопсихоаналіз).
21. Етапи психосоціального розвитку. Егоїдентичність.
22. Теорія та періодизація Ж. Піаже.
23. Особливості розвитку дитячого мислення та уявлення про світ. Мислення та мова.
24. Основні детермінанти інтелектуального розвитку в концепції Ж. Піаже. Стадії розвитку інтелекту в онтогенезі.
25. Поняття «операції». «Феномен збереження».
26. Культурно-історична теорія психічного розвитку Л.С. Виготського.
27. Соціальне оточення як джерело психічного розвитку дитини.
28. Умови психічного розвитку.
29. Закони психічного розвитку
30. Основне питання психічного розвитку.
31. Закон «зони найближчого розвитку».
32. Теоретичне та практичне значення поняття «зона найближчого розвитку».
33. Спосіб вимірювання зони найближчого розвитку.
34. Закон розвитку вищих психічних функцій (Л. С. Виготський).
35. Закон системної та смислової побудови у розвитку свідомості (Л. С. Виготський).
36. Закон провідної ролі навчання у розвитку (Л. С. Виготський).

37. Закон «сензитивних періодів» у розвитку.
38. Закон нерівномірності розвитку.
39. Закон провідної діяльності у психічному розвитку.
40. Закон чергування періодів психічного розвитку в онтогенезі.